

Yolu arabacı da bilmiyor. Kâh sağa, kâh sola sapıyor; kâh tarlaların içine sürüyor; sonra, kafasını bana doğru uzatıp şaşkın gözlerle bakarak:

- Acaba buradan mı gitsek? Acaba şuradan mı gitsek, diye soruyor. Ben gittikçe öfkelenmeye başlıyorum:

- Nasıl arabacılık bu, diyorum; ne yol bilirsin, ne de...

- Yol nerede efendi? Yol yok ki bileyim, diyor.

Biçarenin hakkı var. Evet yol yok ki... Bir müddet iyi kötü bir şose üstünde gidiyoruz; birkaç kilometre sonra bakıyorsunuz, altınızdaki bir şose kayboluveriyor. Ya bir derenin kenarındasınız, ya sarp bir tepenin eteğinde...

Bittabi, bu sarp tepeye çıkmak ihtimali olmadığı için derenin çakıl taşları üstünden sarsıla sarsıla gitmeye mecbur oluyorsunuz. Derken önünüze bir çoban yolu çıkıyor, bir müddet de bunu takip ediyorsunuz; bir de bakıyorsunuz ki, bu yol da bitmiştir. Haydi, tarlaların içine... Lakin, tarlalar ekseriyetle hendekle çevrilmiştir; bir yaylı arabanın hendekten geçebilmesi kabil değildir. O vakit, bir sağa bir sola başvurmayaya başlıyorsunuz; ta ki daldığınız bu toprak deryası içinden kendinize bir iz bulup çıkasınız! Bin zahmet, bin meşakketle bu izi bulursunuz. Şimdi, önümüzde bir kağı arabasının yilankavi çizgileri uzanıyor; arabacı bu çizgiler üstünden "Deha!" diyor. İşte, sabahtan beri bu hâlde, bir serseri arabanın içinde sarsıla sarsıla gidiyorum. Sabahleyin çıktığımız köyden yolu tarif etmişler ve yedi saatte kasabaya varabileceğimizi söylemişlerdi. Hani yol? Ne yedi saati?..

Şafakla beraber hareket etmiştik; şimdi ise akşam oluyor. Ne yapmalı? Kime sormalı? Etraf o kadar da tenha ki... Birden arabacı bağıyor:

- Ülen, Ülen!..

Başımı arabanın perdeleri arasından dışarıya uzatıyorum: Arabacı yirmi otuz metre ötede bizim gittiğimiz istikamette yürüyen birine doğru bağıyor. Yürüyen durdu: Bu sekiz on yaşlarında tahmin olunabilen cılız bir oğlan çocuğu; kendisinden iki kat daha ağır bir çuval yüklenmiş, eline de pabuçlarını almış bize doğru yaklaştı. Arabacı sordu:

- Ülen, şehir yolu nerede biliyor musun?

Çocuk, ince, cılız ellerinden birini, boşa duran elini, karşıki yamaçlardan birine doğru uzattı:

- Deha, yol orada ağarıp batıyor, dedi ve sonra ilave etti, ben de şehre gidiyorum.

Küçük çocuğun yüzü çok sevimli idi; üstü başı da oldukça temiz görünüyordu. "Yol ağarıp batıyor!" tarzında söylenişi pek hoşuma gitti; dedim ki:

- Öyle ise bin arabaya, beraber gidelim.

Çocuk bir tereddüt dakikası geçirdi; sözüme inanmıyor gibi yüzüme baktı; çuvalını yere bıraktı; teklifimi tekrar ettim.

- Haydi, dedim; o çuvalı arabacının yanına koy sen de çık!

Karşımda yer gösterdim. Pabuçlarını yan yana, büyük bir ihtimamla çuvalın üstüne yerleştirdi; kendisi de sırtı arabacıya ve yüzü bana çevrik, ayaklarını altına alıp oturdu. Yavrucağı gittikçe daha sevimli buluyorum; kendine göre saygılı, terbiyeli bir tavır da var ve zeki, parlak gözleri ile dikkatli dikkatli beni süzüyor. Bu gözlerin önünde kendimi âdeta mahcup hissediyorum.

Tıpkı bir büyük adam gibi bakıyor.

Zaten, Anadolu çocuklarında bu büyük adam bakışı ve bu olgun erkek tavrı seyrek görünen şeylerden biri değildir. Bunlar, bazı mahlukat gibi sanki doğdukları günden itibaren yürümeye, işlemeye ve hayatı anlamaya başlarlar. Hiç oyun devirleri yoktur; sekiz dokuz yaşlarına basar basmaz maişet kaygıları, vaktinden evvel kavru lan kabuk bağlayan fidan vücutlarını şiddetli bir rüzgâr gibi sarsmaya başlar. Bu çocuk da neden onlardan biri olmasın, soruyorum:

- Sen kaç yaşındasın bakayım?

- On dört yaşındayım, diyor ve acayip bir vakar ile önüne bakıyor. Mutlaka mübalağa ediyor, ben ona on ikiden fazla veremiyorum.

- Hangi köydensin?

- Kara Işık Köyü'ndenim.

- Böyle geç vakit şehre ne yapmaya gidiyorsun? Başı ile arkasındaki çuvalı işaret etti:

- Azıcık kuru yemiş götürüyorum; yarın sabah pazar var... dedi. "... nin pazarı erken olur; yola sabahtan çıkarsam, yetişemiyorum.

Bir müddet o da, ben de sustuk. Çocuk gene dikkatli dikkatli beni tetkik ediyor. Dedim ki:

- Sizin köyden şehre kaç saatte gidilir?

- Ağır ağır yürürsen tam altı saat, dedi.

- Altı saat!.. Çok uzak değil mi? Yorulmaz mısınız?

Sualimi anlamadı; duruşunda "Yorulmak mı? O da nedir şunun söylediğine bak!" demek istiyor gibi bir hâl vardı.

- Her hafta giderim, dedi; şehre varır varmaz İsmail Ağa'nın hanına inerim; İsmail Ağa'yı tanırısın değil mi? O benim dayımdır. Öğleye kadar işimi bitiririm, satacağımı satar, alacağımı alırım; vaktim olursa bir de hamama giderim, yahut aşçı Recep Ağa'nın dükkânından bir yoğurtlu kebab yerim: O da para artarsa...

- Satacağımı satarım, alacağımı alırım, dedin; kazandığın paralarla neler alırsın bakayım?..

- Ne gerekse alırım, dedi. Bazı tuz, bazı şeker lâzım olur; anama yemeni, ablama çorap alırım, bazı kendime zıbnlık alırım.

Çuvalın üstüne yerleştirdiği pabuçlarını gösterdi; bunları, geçen hafta üç kâğıda aldım, dedi; (Ve gözlerini gözlerimin içine dikerek) pahalı mı? Ne dersin?

- Aferin, ucuz almışsın... (Ve birden büyük bir merakla sordum.) "Senin baban filan yok mu?"

Başı ile bir "Hayır!" işareti yaptı. Sonra hiç de mahzun görünmeyen bir tavırla:

- Babam seferberlikte askere gitti. Geçen sene künyesi geldi, dedi. (Künyesi geldi, köylü lisanında öldü demektir.)

"Demek ki şimdi babanın yerine eve bakan sensin." dedim. İki defa başıyla "Evet!" dedi ve karşımnda daha rahat bir vaziyet aldı.

...İşim başımdan aşkın! Anamın ayaklarına hastalık geldiği günden beri davarı güden, tarlaya bakan, odun kesmeye giden hep benim... Ablam yalnız su taşır ve aşu bakar. Hem o bizde misafirdir. Başka köye gidecek! Geçen yıl nişanlandı.

Çok ciddileşen mükâlememizi (konuşmamızı) biraz değiştirmek için gülerek dedim ki:

- Sen de nişanlansana, bak bu kadar becerikli koskoca bir adam olmuşsun; hem karın da senin işlerine yardım eder, fena mı?

Mahzun mahzun yüzüme baktı:

- Efendim nişanlanmıştım ama olmadı; olmayacak, dedi. Kızın başına bir kaza geldi; düşman köyden çıkarken..

"Ne diyorsun? Sahi mi? Ne kazası?... Söyle, söyle!" diye haykırdım.

Utanarak başını önüne eğdi:

Köyün öbür kızlarıyla beraber derenin içine sürüklediler. Biz bağırдық, çağırдық; aman etmeyin, zaman etmeyin dedik; kulak asmadılar. Ben arkalarından gitmek istedim, anam bırakmadı, "Biricik oğlum, sana da kıyarlar!" dedi; ağlıyordu, dayanamadım, kaldım."

Artık çocuğun yüzüne bakamıyordum. Hayatın en mühim hadiseleriyle boğuşmuş bu köylü yavrusunun karşısında ben artık hiçbir şey bilmeyen hiçbir şey anlamayan ve sanki korkunç bir masal dinliyormuş da tüyleri ürpermişçesine bir köşeye sinmiş, otuz dört yaşında toy, ürkek bir küçücük çocuktum.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu

